

Margarin bidrar till skövlingen av regnskog

Här följer kritik av margarinet från ett annat perspektiv. Den vegetabiliska fettindustrins stora bekymmer är det faktum att de flesta vegetabiliska fetter är flytande. Detta hänger samman med att fettsyror här oftast är enkelomättade eller fleromättade. Men det finns bl a två viktiga undantag. Både kokosfett och palmolja är fasta och innehåller en stor andel mättade fetter. När margarinindustrin och livsmedelsindustrin behöver fasta fetter är det idag bara dessa två fetter som är att tänka på. För att få ut önskade delar (fraktioner) av palmoljan behandlas den i en process som heter "fraktionering". Om denna process sker med aceton kan man vänta att det finns små acetonrester i margarin och andra livsmedel som innehåller palmolja.

Det går att på kemisk väg framställa fasta fetter av flytande. Då behandlas de med nickelspån och vätgas i en härdningsreaktor och då blir dessa "härdade fetter" fasta och består av transfetter. Transfetterna är de enda fetter som enligt forskarna är direkt riskabla för hälsan och det är hög tid att försöka få bort dem ur våra livsmedel.

Palmolja och kokosfett har alltså en viktig strategisk betydelse för margarinindustrin om man skall kunna konkurrera med smöret.

Miljöförbundet Jordens Vänner har undersökt hur odlingen av palmolja går till och anser att framställningen av palmolja bidrar till skövlingen av regnskog. MJV skriver:

"I Malaysia och Indonesien odlas de flesta oljepalmer i storskaliga plantager som ofta anlagts på mark där regnskogen först skövlats. 1997-98 brann mer än 5 miljoner hektar mark upp, en yta större än Nederländerna. En femtedel var regnskog. 80% av bränderna anlades av plantageägare som ville röja mark för palmoljeplantagernas expansion. Många unika regnskogsarter hotas och lokal- och ursprungsbefolkningar kan inte längre försörja sig.

Den meterhöga sojabusken odlas ännu mer storskaligt än palmolja. Störst i Brasilien är Maggi-koncernens odlingar på ofattbara 15 miljoner hektar (1/3 av Sveriges yta!) i företrädesvis "cerrado"-områden, savanner med en mycket hög biologisk mångfald. Växtförädling av sojabönan, vilken härstammar från det tempererade Kina, har lett till att den nu går att odla till och med i rent tropiska områden såsom Amazonas.

Landsbygdsbefolkningen blir ofta tvungna att flytta på sig när soja- eller oljepalmsplantagerna expanderar. En indirekt förstörelse av regnskogen genom sojaodling sker då folk drivs att flytta till regnskogsområden för att idka svedjejordbruk. Arbetarna särskilt på sojaplantagerna måste hantera stora mängder bekämpningsmedel, ofta utan skydd. Kemikalierna förgiftar även jord, vatten och luft.

Palmolja i margarin och läppstift

Palmolja från främst Malaysia används i produktionen av svenska livsmedel och smink. Palmoljans fördelar anses vara hälsomässiga, ekonomiska och rent fysiska, eftersom den är halvfast i rumstemperatur. Den används i framför allt margarin och som tillsatsämne många halvfabrikat och dessutom i till exempel hudlotion och läppstift.

Soja till djurfoder

Soja används framför allt som kraftfoder till höns, grisar och kor. Efterfrågan är stor och ökar

på grund av ökad köttkonsumtion och även p.g.a. galna ko-sjukan, då det blivit förbjudet att mata boskap med köttavfall. Att importen från Brasilien ökar har också att göra med att vi efterfrågar icke genmanipulerad soja vilken ej är tillåten där. När du köper KRAV-märkt kött och ägg minskar användningen av soja eftersom ekologiska gårdar nästan enbart använder lokalt producerat foder. KRAV-märkt palmolja odlas småskaligt och förbjuder skogsavverkning vid anläggande av odlingar."

Läs mer:

- Globalt jordbruk på rätt väg Dyrköpta erfarenheter från Brasilien och Europa av Angela Cordeira. SNF 2000. <http://www.snf.se/>
- Mat, miljö, rättvisa av Jens Holm. Förbundet Djurens Rätt 2000. <http://www.djurensratt.se/>
- Lipsticks from the rainforest. WWF Tyskland 1998. <http://www.wwf.de/>
- World Rainforest Movement/Movimiento mundial por los bosques, Bulletin 47. <http://www.wrm.org.uy/>
- Fakta om produktion och handel med palmolja. En redovisning för WWF Sverige. Bo Tegnäs och Elisabeth Svedén. 2001. Manus.
- Fakta om produktion och handel med soja. En redovisning för WWF Sverige. Bitte Rosén Nilsson och Bo Tegnäs. 2001. Manus.

(Om du vill bli medlem i MJV, 110 kr för dig upp till 25, 220 för övriga. Postgiro 602 83 48-8 Miljöförbundet Jordens Vänner 031-12 18 08, Box 7048 402 31 Göteborg, info@mjv.se)